

Knjižnice International Hellenic University u Solunu

naše Erasmus+ grčko putovanje

Aleksandra Moslavac

Knjižnica Filozofskog fakulteta

amoslavac@ffri.uniri.hr

1. Uvod

U listopadu 2024. godine knjižničarke knjižnice Filozofskoga fakulteta u Rijeci Gabrijele Štimac-Rajaković i Aleksandra Moslavac posjetile su knjižnice Međunarodnoga grčkog sveučilišta - *International Hellenic University* u Solunu u Grčkoj. Iako na Filozofskome fakultetu u Rijeci postoji višegodišnja tradicija razmjene Erasmus+, bio je to tek treći takav posjet djelatnica Knjižnice FFRI inozemnim knjižnicama. Međunarodno grčko sveučilište u Solunu integrirano je sveučilište koje djeluje na pet kampusa raspoređenih diljem Grčke, od čega smo u tjednu od 14. do 18. listopada posjetile knjižnice dvaju kampusa smještenih u blizoj okolini Soluna – knjižnice kampusa Sindos i kampusa Thermi. Navedene knjižnice samostalne su jedinice unutar sveučilišta, a prema namjeni, strukturi korisnika i sadržaju knjižničnog fonda pripadaju skupini visokoškolskih knjižnica.

Prikaz navedenih knjižnica te više o tome zašto je za knjižničare važno razmjenjivati međunarodna iskustva i koje su prednosti ovih posjeta (nedostaci nisu zabilježeni), osim širenja mreže suradnika i stjecanja novih prijateljstava, bit će obrazloženo u daljnjem tekstu. Opis posjeta bit će smješten u širi okvir kojim će se ukratko predstaviti program Erasmus+ i dati kratak osvrt na grčki knjižnični i visokoškolski sustav.

2. O programu Erasmus+

Program Erasmus+¹ za mobilnost omogućava visokoškolskim institucijama upućivanje studenata, znanstveno-nastavnog i nenastavnog osoblja u inozemstvo, odnosno u druge zemlje sudionice programa i ostale partnerske zemlje. Aktivnosti koje se izvode tijekom mobilnosti Erasmus+ usko su povezane s obrazovanjem, stručnim osposobljavanjem, profesionalnim razvojem te cjeloživotnim učenjem. Ovisno o statusu sudionika razmjene, potpora programa najčešće se koristi u svrhu studiranja ili pripravništva, poučavanja i izvođenja nastave te stručnog osposobljavanja i usavršavanja.

Sveučilište u Rijeci dionik je programa Erasmus+ od 2009. godine te svojom uključenošću kroz mobilnost i druge aktivnosti osnažuje međunarodnu suradnju s inozemnim sveučilištima, znanstvenim institucijama, međunarodnim agencijama i udrugama. Sudjelovanje u programu doprinosi kvaliteti Sveučilišta, važno je pri rangiranju Sveučilišta u zemlji i inozemstvu, a kroz međunarodnu suradnju i programe Erasmus+ ostvaruje se dio strateških ciljeva koji doprinose razvoju i napretku Sveučilišta.

2.1. Programi Erasmus+ na Filozofskome fakultetu u Rijeci

Filozofski fakultet u Rijeci kao sastavnica Sveučilišta sudjeluje u programu mobilnosti Erasmus+ od samih početaka njegove uspostave na Sveučilištu i trenutno je na Fakultetu aktivno 145 bilateralnih ugovora s drugim visokoškolskim institucijama unutar područja Erasmus+. Unazad nekoliko godina prosjek odlaznih posjeta u svrhu održavanja nastave broji osam znanstveno-nastavnih djelatnika, u svrhu stručnog usavršavanja trideset znanstveno-nastavnih djelatnika te deset djelatnika iz skupine administrativnog osoblja, u što su uključene i djelatnice Knjižnice. Pokazatelji dolazne mobilnosti koji se tiču znanstveno-nastavnog i administrativnog osoblja slični su odlaznim pokazateljima.

Studentska populacija najčešće koristi program u svrhu pohađanja nastave u okviru provođenja studijskih programa, odrađivanja stručne prakse ili sudjelovanja na kratkotrajnim intenzivnim edukacijskim programima drugih sveučilišta. Prosječan broj odlaznih stu-

¹ Erasmus+ uspostavljen od Europske unije kao program za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport, provodi se od 2021. do 2027. godine i predstavlja svojevrsan nastavak programa Erasmus (2014.-2020.), koji je inicijalno nastao kao program namijenjen studentskoj razmjeni. Planiranje, organizacija i provedba programa Erasmus+ u ingerenciji je Europske komisije, koja također nadzire i evaluira aktivnosti provedene u okviru programa na općoj i nacionalnim razinama. U programu Erasmus+ najčešće sudjeluju pojedinci putem organizacija, tijela državne ili javne uprave ili skupine koje koriste potporu programa.

denata s Fakulteta je stotinu godišnje, dok se trend dolazaka stranih studenata na Fakultet postupno povećava i trenutno iznosi oko dvadeset pet dolaznih mobilnosti po semestru.

2.2. Knjižničarski Erasmus+

U ciljevima programa Erasmus+ istaknuto je cjeloživotno učenje koje podupire obrazovni, profesionalni i osobni razvoj pojedinca. Programom se također želi promovirati neformalno i informalno učenje, potaknuti suradnja, unaprijediti kvaliteta te naglasiti uključivost, pravednost, izvrsnost, kreativnost i inovativnost. S druge strane, stalno stručno usavršavanje, kompetitivnost, praćenje novih tehnologija, cjeloživotno učenje i kolegijalnost predstavljaju sukus knjižničarske profesije iz čega proizlazi da je program Erasmus+ odlična prilika za osobno napredovanje knjižničara. Obzirom na to da se kod realizacije posjeta sklapa Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za mobilnost Erasmus+ te dobiva stipendija koja pokriva troškove putovanja i boravka sukladno zemlji u koju se putuje, preporuča se svim knjižničarima koji imaju priliku da iskoriste ovu mogućnost osobnog razvoja i profesionalnog usavršavanja.

3. O grčkom knjižničnom sustavu

Opće je poznato da je antička Grčka jedna od kolijevki europske i zapadne civilizacije, filozofije i kulture. Starogrčko helenističko doba iznjedrilo je mnogobrojne filozofe, znanstvenike i književnike, a uz ovaj navod neizostavno se mora spomenuti i najveće knjižnice helenističkoga doba - Aleksandrijsku knjižnicu (III. st. pr. Kr., Egipat) i Pergamsku knjižnicu (III. ili II. st. pr. Kr., Turska). Tragovi vjekovne knjižničarske tradicije danas se, nažalost, teško prepoznaju u grčkom knjižničnom sustavu. Dijelom je to odraz povijesnih gospodarsko-političkih zbivanja na području Grčke, a referirajući se na suvremeniju grčku povijest treba spomenuti događaje koji su prouzročili značajnu ekonomsko-političku krizu koja je zahvatila cijelu Europsku zajednicu (kasnije Uniju), nakon što se Grčka više nije mogla nositi s rastućim vanjskim dugom te je 2010. g. zatražila pomoć od Europske zajednice.

Na IFLA-inoj web stranici *Library map of the world* dostupne su informacije o grčkom nacionalnom knjižničnom sustavu. Prema navedenome, grčke knjižnice nisu povezane u čvrsti centralizirani sustav. Većina knjižnica financira se javnim sredstvima, izravno na državnoj razini ili neizravno na razini lokalne uprave. Grčka Nacionalna knjižnica finan-

cira se izravno iz državnih sredstava, ali ne navodi se povezanost Nacionalne knjižnice s ostalim knjižnicama, kao primjerice u hrvatskom knjižničnom sustavu gdje je Nacionalna i sveučilišna knjižnica nositelj knjižničnog sustava i obavlja poslove matične službe za sveučilišne i visokoškolske knjižnice. Grčki knjižnični sustav, uz 157 općinskih knjižnica, broji i 25 sveučilišnih knjižnica te više od 200 specijalnih, znanstvenih i privatnih knjižnica. Značajan je i broj srednjoškolskih knjižnica kojih je više od 700.

Uspoređujući dalje grčki i hrvatski knjižnični sustav, zanimljivo je istaknuti da su grčke visokoškolske knjižnice najrazvijenije knjižnice u zemlji. Dio visokoškolskih knjižnica povezan je u konzorcij koji omogućuje pristup naslovima elektroničkih časopisa i nekoliko baza podataka. Konzorcij *Hellenic Academic Libraries Link* – HEAL u svojoj misiji navodi otvorenost i inicijativu prema međunarodnim suradnjama, s ciljem napretka cjelokupne grčke akademske zajednice. Kao svoje strateške ciljeve navode promicanje otvorene znanosti i otvorenosti u znanstvenoj komunikaciji, njegovanje digitalnih kompetencija istraživača i knjižničara, što je gotovo istovjetno ciljevima hrvatskog visokoškolskog knjižničnog sustava. Međutim, u konzorcij HEAL uključen je samo manji dio grčkih visokoškolskih knjižnica. Na nacionalnoj razini ne postoje značajniji informacijski sustavi poput hrvatskog Informacijskog sustava znanosti CroRIS, Digitalnog akademskog arhiva Dabar ili Portala znanstvenih časopisa Hrčak.

4. International Hellenic University Thessaloniki

Međunarodno grčko sveučilište u Solunu javno je sveučilište osnovano 2005. godine. Razlikuje se od ostalih grčkih sveučilišta po tome što se svi studijski programi izvode isključivo na engleskome jeziku. Struktura Međunarodnog grčkog sveučilišta u potpunosti je reorganizirana 2019. godine kada su ujedinjena tri tehnološka obrazovna instituta (TEI)² pa današnje Sveučilište čini osam škola s dvadeset pet odjeljenja i devet istraživačkih instituta raspoređenih u pet kampusa. Na Sveučilištu se izvode programi prijediplomske, diplomske i poslijediplomske razine, a dio studijskih programa je interdisciplinaran. Uprava Sveučilišta nastoji naglasiti svoje međunarodno usmjerenje potpisujući memorandume i sporazume

2 Prema grčkoj legislativi, visokoškolske ustanove (HEI) uključuju sveučilišta, veleučilišta, specijalističke visokoškolske ustanove i tehnološke obrazovne institute (TEI). Promjenom strukture sveučilišta došlo je do prestanka korištenja naziva 'tehnološki obrazovni institut'.

s inozemnim sveučilištima i ostalim akademskim i društvenim organizacijama, jačajući time svoju poziciju u području visokog obrazovanja u Grčkoj i Europi.

Slika 1. – Kampus Sindos

Slika 2. – Upravna zgrada u Sindosu

4.1. Knjižnica kampusa Sindos - Library & Information Centre DI.PA.E.

Knjižnica kampusa Sindos, odnosno Knjižnično-informacijski centar Sindos, glavna je knjižnica Međunarodnog grčkog sveučilišta. Knjižnica je smještena u kampusu udaljenom 15 kilometara zapadno od središta Soluna. Fond knjižnice čini blizu 60 000 jedinica knjižnične građe koju koristi oko 2000 korisnika, uglavnom studenata koji pohađaju studijske programe koji se izvode u Sindosu (na kampusu djeluje i Odsjek za knjižničarstvo, arhive i informacijske sustave). U knjižnici su zaposlene četiri djelatnice, od čega su tri knjižničarke. Knjižnica je dio ranije spomenutog konzorcija (HEAL) kojim za korisnike osigurava pristup elektroničkim resursima i znanstvenim bazama podataka.

Posjetivši ovu knjižnicu zaključili smo da knjižnično poslovanje u velikoj mjeri slično poslovanju Knjižnice FFRI. Problemi s kojima se suočavamo u svakodnevnom radu gotovo su isti i u Knjižnici kampusa Sindos: nedostatan prostor za knjižnični fond, neodgovarajuća studentska čitaonica smještena uz fond s nedovoljnim brojem radnih mjesta za korisnike i nedovoljnim brojem stručnog osoblja. Broj korisnika kojima pružamo usluge gotovo je isti kao i opseg građe koja se nabavlja tijekom godine. Zanimljivo je istaknuti da se obvezna literatura za sve prve godine studijskih programa u grčkim visokoškolskim knjižnicama

sustavno nabavlja početkom akademske godine i financirana je iz državnih sredstava. Knjižnica koristi knjižnični sustav Koha (u Hrvatskoj ga koristi knjižnica Filozofskoga fakulteta u Zagrebu), a pažnju nam je privukao uređaj za samostalno zaduživanje i razduživanje knjižnične građe koji uvelike olakšava poslove oko posudbe građe. Radno vrijeme Knjižnice kampusa Sindos je do 15:00 sati što se obrazlaže nedostatkom djelatnika.

Slika 3. Knjižnica u Sindosu

Slika 4. Zgrada Knjižnice u Sindosu

4.2. Knjižnica kampusa Thermi – IHU UCIPS Library & Information Centre

Knjižnica kampusa Thermi smještena je u jugoistočnom predgrađu Soluna, udaljenom od centra 13 kilometara. Kampus Thermi administrativno je središte Međunarodnog grčkog sveučilišta i mjesto gdje se izvodi nastava isključivo za poslijediplomske studijske programe. Sukladno tome, knjižnica kampusa Thermi specijalizirana je za pružanje usluga doktorandima i znanstvenim istraživačima te se njeno poslovanje većinom bazira na elektroničkoj komunikaciji i digitalnim resursima. Slijedom toga fond tiskane građe broji oko 18 000 primjeraka i čine ga znanstvene monografije i časopisi.

Knjižnica je smještena u atraktivnom arhitektonskom prostoru koji se uz knjižnične aktivnosti koristi i za konferencijske, izložbene i druge slične svrhe. Obzirom na strukturu korisnika (doktorandi, znanstveno-nastavno osoblje i istraživači) knjižnica je uključena u akademske i znanstvene sustave, članica je konzorcija HEAL, promiče otvorenu znanstvenu komunikaciju i podupire otvorenu znanost. Putem web stranice Knjižnice korisnici mogu

pristupiti velikom broju znanstvenih baza podataka i institucijskom repozitoriju. U Knjižnici su zaposlene dvije knjižničarke, a otvorena je za korisnike od 10:00 do 15:30.

Slično kao i u prethodnome primjeru, razmatrajući knjižnično poslovanje knjižnice Thermi, prepoznali smo specifične djelatnosti visokoškolskih knjižnica koje obavljamo i u knjižnici FFRI. Skrb o znanstvenoj produktivnosti matične institucije, praćenje znanstvenog rada i bibliometrija, potpora znanstveno-istraživačkoj djelatnosti te stjecanje novih znanja i vještina za primjenu znanstvenih alata i rad s njima, svrstavaju se u kontinuirane aktivnosti visokoškolske knjižnice. Prepoznavši iste izazove s kojima se svakodnevno suočavamo u razgovoru smo razmijenili korisna iskustva o tome na koji način pristupiti problemima.

Slika 5. Knjižnica u kampusu Thermi

5. Zaključak

U tekstu je ukratko predstavljen program Erasmus+ i pozitivni učinci koji se ostvaruju njegovim provođenjem. Istaknute su pogodnosti koje mogu ostvariti pojedinci sudionici programa te je obrazloženo zašto program Erasmus+ može biti višestruko koristan za osobni i profesionalni razvoj, a posebice za knjižničare.

Naše grčko putovanje donijelo nam je brojne dojmove o Grčkoj, Grcima i grčkim knjižnicama. Spoznaja o tome da se u svakodnevnom radu susrećemo s istim problemima te da su nam ciljevi i nastojanja isti, unatoč različitim državama, politikama i kilometrima koji nas razdvajaju, nadvladala je sve ostalo. Zaključile smo da si knjižničari međusobno nali-

kuju svojim humanizmom, radoznalošću i intelektualnom osobnošću, a ostaje nam da to i potvrdimo sljedećim putovanjem u programu Erasmus+.

Literatura

European Commission. Erasmus+ Programme Guide. Dostupno na: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/hr/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme/ implements>

Hellenic Academic Libraries Link. HEAL. Dostupno na: <https://www.heal-link.gr/en/home-3/>

Hrvatska enciklopedija. Povijest knjižnica. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/knjiznica>

IHU UCIPS Library & Information Centre. Dostupno na: <https://www.ihu.gr/ucipslib/>

Library map of the world. IFLA. Dostupno na: <https://librarymap.ifla.org/countries/Greece>

Sveučilište u Rijeci. Mobilnost osoblja. Dostupno na: <https://uniri.hr/o-sveucilistu/medun-rodna-suradnja-i-erasmus/mobilnost-osoblja/>